

Δείκτης Νομοθετικής Συναίνεσης

Ιούλιος 2019 /
Δεκέμβριος 2020

Κωνσταντίνος Σαραβάκος
Συντονιστής Ερευνητικών Προγραμμάτων
του ΚΕΦΙΜ - Μάρκος Δραγούμης

Απρίλιος 2021

ΓΙΝΔΟΣ
ΜΟΡΟΒΑ=ΚΑΡΥΤΑ=ΚΑΛΑΜΑΣ
ΦΟΛΟΪ=ΜΑΡΤΙΝΙ=ΜΕΣΣΗΝΙΑ
ΛΕΠΤΟΡΡΑ=ΑΠΥΡΟΚΑΣΤΡΟΝ
731=ΜΠΟΥΜΠΕΣΙ=ΚΑΛΠΑΚΙ
ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ=ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ

ΜΙΑΚΛΙΝΗΚΕΝΗΦΕ
ΡΕΤΑΙΓΕΣΤΡΩΜΕΝΗ
ΤΗΝΑΦΑΝΛΗ

ΑΝΑΡΩΝΕΡΙΦΑΝΛΗ
ΠΑΣΑΓΗΤΑΦΟΣ

ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ=ΠΡΕΜΕΤΗ
ΟΣΤΡΟΒΙΤΣΑ=ΠΟΓΡΑΔΕΤΣ=
ΡΟΥΠΕΛ=ΠΕΡΙΘΩΡΙ=ΚΡΗΤΗ
ΕΛ=ΑΛΛΑΜΕΙΝ=ΡΙΜΙΝΙ
ΡΟΥΒΙΚΛΗ=ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ=ΚΟΡΕΑ
ΚΥΠΡΟΣ=ΑΙΓΑΙΟ=ΙΟΝΙΟ

Ο Κωνσταντίνος Σαραβάκος είναι Συντονιστής Ερευνητικών Προγραμμάτων στο ΚΕΦΙΜ – Μάρκος Δραγούμης. Γεννήθηκε το 1988 και μεγάλωσε στον Κολωνό. Είναι πολιτικός επιστήμονας και τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την ρυθμιστική πολιτική, την πολιτική οικονομία (φτώχεια, ανισότητα και ευημερία) και τα πολιτικά κόμματα (δημοκρατία, λαϊκισμός και πολιτική συμπεριφορά). Είναι μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης και μέλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας. Είναι ακόμη επισκέπτης ερευνητής στο European Policy Information Center (EPICENTER,) ένα ανεξάρτητο δίκτυο εννέα δεξαμενών σκέψης από όλη την Ευρώπη με έδρα τις Βρυξέλλες.

Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στην Πολιτική Επιστήμη και την Κοινωνιολογία (με άριστα) από το Πανεπιστήμιο Αθηνών, εκπονώντας την μεταπτυχιακή διπλωματική του εργασία πάνω στις φιλελεύθερες δεξαμενές σκέψης στην Ελλάδα από τη Μεταπολίτευση μέχρι το 2010. Ακόμη, έχει μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στα Εφαρμοσμένα Οικονομικά και την Διοίκηση από το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Είναι πτυχιούχος Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης.

Δείκτης Νομοθετικής Συναίνεσης Ιούλιος 2019 – Δεκέμβριος 2020

Κωνσταντίνος Σαραβάκος, Συντονιστής Ερευνητικών Προγραμμάτων του ΚΕΦΙΜ - Μάρκος Δραγούμης

Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών – Μάρκος Δραγούμης.

Πρώτη Έκδοση

Αθήνα, Απρίλιος 2021

Σελιδοποίηση και σχεδιασμός: DPS Design

Το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών – Μάρκος Δραγούμης (ΚΕΦΙΜ) είναι η κύρια ανεξάρτητη, μη κρατική, μη κομματική φιλελεύθερη δεξαμενή σκέψης στην Ελλάδα. Το έργο του ΚΕΦΙΜ περιλαμβάνει ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις και εκδηλώσεις που έχουν ως επίκεντρο την αύξηση της ατομικής ελευθερίας για κάθε πολίτη. Όραμά μας είναι μια Ελλάδα πρότυπο οικονομικής και κοινωνικής ελευθερίας που παρέχει στους πολίτες της τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και να επιδιώξουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους.

Μάθετε περισσότερα στο www.kefim.org.

Αυτή η μελέτη χορηγείται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού 4.0.

Περιεχόμενα

Κύρια Ευρήματα.....	4
Αντικείμενο της μελέτης.....	5
Δείκτης Νομοθετικής Συναίνεσης κατά την περίοδο Ιούλιος 2019 – Δεκέμβριος 2020, (Κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας).....	6
Η εξέλιξη της κοινοβουλευτικής συμπεριφοράς των κομμάτων στην αντιπολίτευση από το 2004 έως το 2020	7
Η στάση της αξιωματικής αντιπολίτευσης 2004-2020.....	10
Μεθοδολογία και δεδομένα	11
Ευχαριστίες	11

Κύρια Ευρήματα

- Την περίοδο 2019-2020 ο ΣΥΡΙΖΑ ως αξιωματική αντιπολίτευση υπερψήφισε το 22% των Νομοσχεδίων που εισήγαγε η ΝΔ ως κυβερνώσα πλειοψηφία, το ΚΙΝΑΛ το 52%, το ΚΚΕ το 1%, η Ελληνική Λύση το 28% και το ΜέΡΑ 25 το 10%.
- Η κοινοβουλευτική στάση του ΣΥΡΙΖΑ φαίνεται να κινείται σε πιο συναινετικό πλαίσιο με την πάροδο του χρόνου, καθώς υπερψηφίζει ολοένα και μεγαλύτερο ποσοστό νομοσχεδίων της εκάστοτε κυβερνητικής πλειοψηφίας. Την περίοδο που εξετάζει η παρούσα μελέτη (2019-2020) ο ΣΥΡΙΖΑ σημειώνει το μεγαλύτερο ποσοστό υπερψήφησης κυβερνητικών νομοσχεδίων με 22%, σχεδόν διπλασιάζοντας το ποσοστό του από την προηγούμενη φορά που βρέθηκε στην αντιπολίτευση, ωστόσο η γενικότερη κοινοβουλευτική του συμπεριφορά παραμένει δομικά αντιπολιτευτική.
- Το ΚΙΝΑΛ εξακολουθεί να διατηρεί μία σχετικά συναινετική κοινοβουλευτική στάση από το 2015 και μετά, υπερψηφίζοντας την πλειονότητα των κυβερνητικών νομοσχεδίων, έχοντας μετακινηθεί σημαντικά από τα χαμηλότερα ποσοστά της περιόδου 2004-2009.
- Από όλα τα κόμματα που βρέθηκαν στην αξιωματική αντιπολίτευση από το 2004, ο ΣΥΡΙΖΑ συνεχίζει να διατηρεί το μικρότερο ποσοστό υπερψήφησης κυβερνητικών νομοσχεδίων με 12% (απέναντι στη συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ, 2012-2015) και η ΝΔ το μεγαλύτερο με 53% (απέναντι στη συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, 2015-2019).
- Από όλα τα κόμματα που έχουν βρεθεί στη θέση της ήσσονος αντιπολίτευσης την περίοδο 2004-2020, το ΠΟΤΑΜΙ εξακολουθεί να έχει την πιο συναινετική στάση υπερψηφίζοντας το 65% των νομοσχεδίων της πλειοψηφίας ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ 2015-2019, ενώ το ΚΚΕ επέδειξε την πιο δομικά αντιπολιτευτική στάση κατά την πρώτη βραχύβια περίοδο συγκυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ με τους ΑΝΕΛ (Ιανουάριος 2015 – Σεπτέμβριος 2015) όπου δεν υπερψήφισε κανένα από τα 17 κατατεθέντα από την πλειοψηφία νομοσχέδια.

Εισαγωγή

Ο Δείκτης Νομοθετικής Συναίνεσης ανήκει στις δράσεις του Παρατηρητηρίου Κοινοβουλευτικής Δραστηριότητας, που θεσπίζει τη φετινή χρονιά το ΚΕΦίΜ. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί τη νομοθετική συναίνεση για τέταρτη συνεχόμενη χρονιά, καταγράφοντας τι ψηφίζουν τα κόμματα στη Βουλή σε κάθε νομοσχέδιο και παρουσιάζει την στάση καθενός απ' αυτά ανά κοινοβουλευτική περίοδο από το 2004 μέχρι σήμερα¹. Επίσης, το Παρατηρητήριο Κοινοβουλευτικής Δραστηριότητας ελέγχει τη νομοθετική ποιότητα, δημοσιεύοντας τον Δείκτη Ποιότητας Νομοθέτησης².

Αντικείμενο της μελέτης

Ο Δείκτης Νομοθετικής Συναίνεσης εξετάζει μια κρίσιμη παράμετρο του θεσμικού ρόλου των κομμάτων, το κατά πόσο τα κόμματα της αντιπολίτευσης συναινούν, ψηφίζοντας υπέρ επί της αρχής, στο νομοθετικό έργο της εκάστοτε κυβερνητικής πλειοψηφίας.

Τα ερωτήματα που επιχειρεί να απαντήσει η μελέτη είναι:

- Ποια είναι τα ποσοστά υπερψήφισης από κάθε κόμμα της αντιπολίτευσης των νομοσχεδίων που εισάγει η εκάστοτε κυβερνητική πλειοψηφία ανά κοινοβουλευτική περίοδο;
- Ποια ήταν η στάση της αξιωματικής αντιπολίτευσης απέναντι στα νομοσχέδια της κυβερνητικής πλειοψηφίας;
- Ποια είναι η εξέλιξη της κοινοβουλευτικής συναίνεσης των κομμάτων από το 2004 μέχρι σήμερα;

Στην ανάλυση που ακολουθεί επελέγη η διακριτή επεξεργασία των καθαυτό νομοσχεδίων από τις διεθνείς συμβάσεις, οι οποίες παραδοσιακά παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά συναίνεσης καθώς ως επί το πλείστον αφορούν διακρατικές συμφωνίες συνεργασίας και δεν διαμορφώνουν κυβερνητική πολιτική. Δεδομένου όμως του ότι ακόμη και τα ποσοστά υπερψήφισης διεθνών συμβάσεων παρουσιάζουν διακυμάνσεις ανά κόμμα και περίοδο, αυτά επισημαίνονται διακριτά.

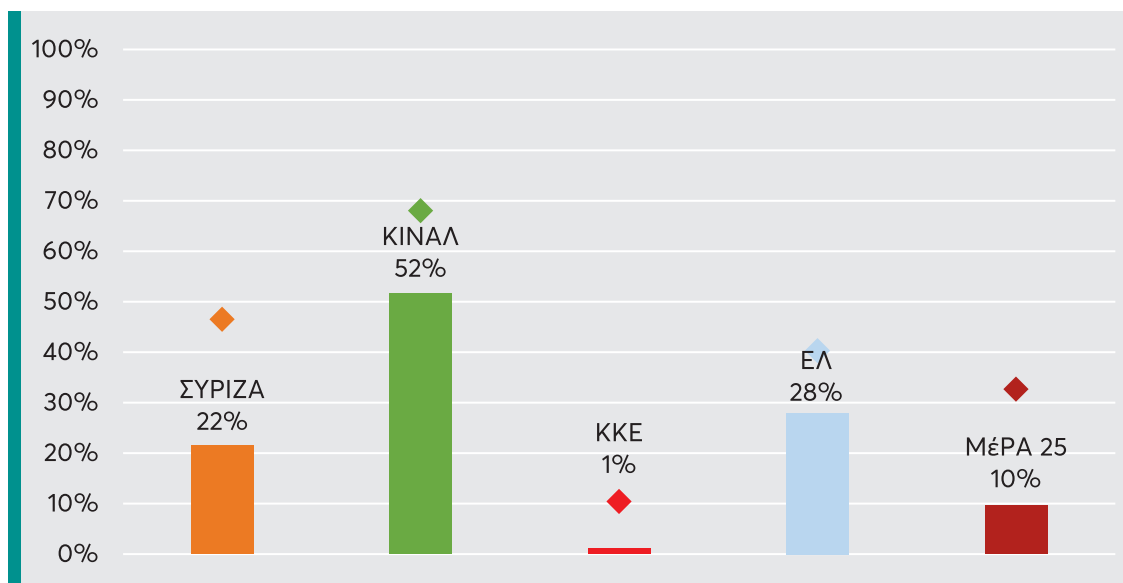
1 [Πώς ψηφίζουν τα κόμματα; Κοινοβουλευτική ψήφος 2004-2019.](#)

2 [Δείκτης Ποιότητας Νομοθέτησης 2018](#) και [Δείκτης Ποιότητας Νομοθέτησης 2019.](#)

Δείκτης Νομοθετικής Συναίνεσης κατά την περίοδο Ιούλιος 2019 – Δεκέμβριος 2020, (Κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας)

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας που εξελέγη τον Ιούλιο του 2019, εισήγαγε 93 νομοσχέδια προς ψήφιση μέχρι και τις 31 Δεκεμβρίου του 2020. Από αυτά, ο ΣΥΡΙΖΑ ως αξιωματική αντιπολίτευση υπερψήφισε το 22%, το ΚΙΝΑΛ το 52%, το ΚΚΕ το 1%, η Ελληνική Λύση το 28% και το ΜέΡΑ 25 το 10%.

**Γράφημα 1: Δείκτης Νομοθετικής Συναίνεσης επί κυβέρνησης ΝΔ,
Ιούλιος 2019 - Δεκέμβριος 2020**

Με ρόμβο (◆) το ποσοστό υπερψήφησης αν συνηπολογιστούν και οι διεθνείς συμβάσεις
N=93 νομοσχέδια & 51 διεθνείς συμβάσεις

Η εξέλιξη του Δείκτη Νομοθετικής Συναίνεσης των κομμάτων στην αντιπολίτευση από το 2004 έως το 2020

Τα κόμματα που βρίσκονται σταθερά στο Ελληνικό Κοινοβούλιο από το 2004 μέχρι το 2020 είναι η ΝΔ, ο ΣΥΡΙΖΑ, το ΚΙΝΑΛ (με την μορφή των ΔΗΣΥ και ΠΑΣΟΚ) και το ΚΚΕ. Από αυτά τα 4 κόμματα, τα 3 πρώτα έχουν ασκήσει κυβερνητική πολιτική και έχουν βρεθεί στη μείζονα ή την ελάσσονα αντιπολίτευση, με διαφορετική κοινοβουλευτική στάση κάθε φορά.

Η ΝΔ έχει βρεθεί 3 κοινοβουλευτικές θητείες στην αντιπολίτευση από το 2004 μέχρι το 2020 (έχει συμμετοχή σε 5 από τις 8 κυβερνητικές πλειοψηφίες) διατηρώντας μία σχετικά σταθερή κοινοβουλευτική στάση, υπερψηφίζοντας σχεδόν 1 στα 2 νομοσχέδια της εκάστοτε κυβέρνησης.

Ο ΣΥΡΙΖΑ έχει βρεθεί 6 κοινοβουλευτικές θητείες στην αντιπολίτευση από το 2004 μέχρι το 2020 (έχει συμμετοχή σε 2 από τις 8 κυβερνητικές πλειοψηφίες). Η κοινοβουλευτική του στάση φαίνεται να μετακινείται σε πιο συναινετικό πλαίσιο με την πάροδο του χρόνου, καθώς υπερψηφίζει ολοένα και μεγαλύτερο ποσοστό νομοσχεδίων της εκάστοτε κυβερνητικής πλειοψηφίας. Την περίοδο που εξετάζει η ανά χειρας μελέτη (2019-2020) ο ΣΥΡΙΖΑ σημειώνει το μεγαλύτερο ποσοστό υπερψήφισης κυβερνητικών νομοσχεδίων με 22%, σχεδόν διπλασιάζοντας το ποσοστό του από την προηγούμενη φορά που βρέθηκε στην αντιπολίτευση.

Το ΚΙΝΑΛ -είτε με τη μορφή του ΠΑΣΟΚ, είτε με αυτή της ΔΗΣΥ- έχει βρεθεί 5 κοινοβουλευτικές θητείες στην αντιπολίτευση από το 2004 μέχρι το 2020 (έχει συμμετοχή σε 3 από τις 8 κυβερνητικές πλειοψηφίες) διατηρώντας τα τελευταία χρόνια μία σχετικά συναινετική κοινοβουλευτική στάση υπερψηφίζοντας πάνω από το 50% των κυβερνητικών νομοσχεδίων. Ωστόσο, διαφαίνεται μία ξεκάθαρη τομή στην κοινοβουλευτική στάση του ΚΙΝΑΛ πριν και μετά το 2009, καθώς την περίοδο 2004-2009 τα αντίστοιχα ποσοστά του κινούνταν μεταξύ 24% και 36%.

Το ΚΚΕ έχει βρεθεί 8 κοινοβουλευτικές θητείες στην αντιπολίτευση από το 2004 μέχρι το 2020, διατηρώντας μία σχετικά σταθερή κοινοβουλευτική στάση, υπερψηφίζοντας ελάχιστα νομοσχέδια της εκάστοτε κυβέρνησης, από 1% έως 7%.

Γράφημα 2. Η εξέλιξη του Δείκτη Νομοθετικής Συναίνεσης ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ, ΚΙΝΑΛ, ΚΚΕ στην αντιπολίτευση από το 2004 έως το 2020

Από όλα τα κόμματα που έχουν βρεθεί στη θέση της αντιπολίτευσης την περίοδο 2004-2020, το ΠΟΤΑΜΙ φαίνεται να έχει την πιο συναινετική στάση, υπερψηφίζοντας το 65% των νομοσχεδίων της πλειοψηφίας ΣΥΡΙΖΑ – ΑΝΕΛ 2015-2019, ενώ το ΚΚΕ επέδειξε την πιο δομικά αντιπολιτευτική στάση κατά την πρώτη βραχύβια περίοδο συγκυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ με τους ΑΝΕΛ (Ιανουάριος 2015 – Σεπτέμβριος 2015) όπου δεν υπερψήφισε κανένα από τα 17 νομοσχέδια.

Γράφημα 3. Δείκτης Νομοθετικής Συναινεσης όλων των κομμάτων στην αντιπολίτευση, 2004-2020

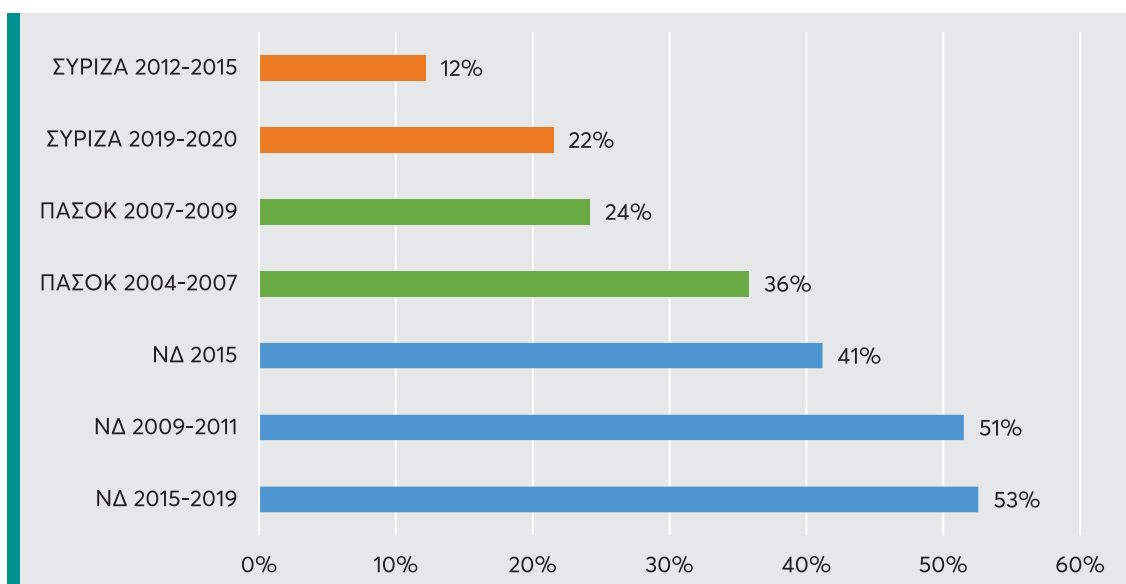

Η στάση της αξιωματικής αντιπολίτευσης 2004-2020

Τα κόμματα που βρέθηκαν στην αξιωματική αντιπολίτευση καθ' όλη την περίοδο 2004-2020 δεν εμφανίζονται να διατηρούν ενιαία και σταθερή στάση απέναντι στο νομοθετικό έργο της πλειοψηφίας. Τα μικρότερα ποσοστά υπερψήφησης κυβερνητικών νομοσχεδίων σημείωσε ο ΣΥΡΙΖΑ και τα μεγαλύτερα η ΝΔ. Πιο συγκεκριμένα, από το μικρότερο στο μεγαλύτερο ποσοστό υπερψήφησης:

- ΣΥΡΙΖΑ 12% (απέναντι στη συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ, 2012-2015).
- ΣΥΡΙΖΑ 22% (απέναντι στην κυβέρνηση ΝΔ, 2019-2020).
- ΠΑΣΟΚ 24% (απέναντι στην κυβέρνηση ΝΔ, 2007-2009).
- ΠΑΣΟΚ 36% (απέναντι στην κυβέρνηση ΝΔ, 2004-2007).
- ΝΔ 41% (απέναντι στη συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, 2015).
- ΝΔ 51% (απέναντι στην κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ, 2009-2011).
- ΝΔ 53% (απέναντι στη συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, 2015-2019).

Γράφημα 4: Δείκτης Νομοθετικής Συναίνεσης από την αξιωματική αντιπολίτευση 2004-2020

Μεθοδολογία και δεδομένα

Η κοινοβουλευτική ψήφος των κομμάτων καταγράφεται επί της αρχής των νομοσχεδίων, σύμφωνα με την ανάλογη ψήφο του κάθε κόμματος στην Ολομέλεια της Βουλής.

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από τα πρακτικά των συνεδριάσεων των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και της Ολομέλειας όπως είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο της Βουλής των Ελλήνων³. Ακόμη, συμπληρωματικά στοιχεία για συγκεκριμένες περιόδους αντλήθηκαν από βάσεις δεδομένων που μας παραχωρήθηκαν από το τμήμα Επιστημονικών Συνεργατών της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Δημοκρατικής Συμπαράταξης (για την κοινοβουλευτική περίοδο 2012-2015), και από τον ιστότοπο vouliwatch (για την κοινοβουλευτική περίοδο 2015-2020)⁴.

Στο πλαίσιο της μελέτης, εξετάστηκαν όλα τα νομοσχέδια και οι κυρώσεις διεθνών συμβάσεων που ήρθαν προς ψήφιση από τις εκλογές του Μαρτίου του 2004 ως και τις 31 Δεκεμβρίου του 2020. Ο συνολικός όγκος των νομοθετημάτων (νομοσχέδια και διεθνείς συμβάσεις) που εξετάστηκαν είναι 1.526, από τα οποία: 368 εισήχθησαν από την κυβέρνηση ΝΔ 2004-2007, 201 εισήχθησαν από την κυβέρνηση ΝΔ 2007-2009, 223 εισήχθησαν υπό την κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ 2009-2011, 45 εισήχθησαν από την κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ 2011-2012, 244 εισήχθησαν από τη συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και ΔΗΜΑΡ για τον πρώτο χρόνο 2012-2015, 17 εισήχθησαν από την συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ Ιανουάριος – Σεπτέμβριος 2015, 284 εισήχθησαν από τη νέα συγκυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ 2015 – 2019 και 144 εισήχθησαν υπό την κυβέρνηση της ΝΔ 2019.

Ευχαριστίες

Το ΚΕΦίΜ ευχαριστεί θερμά την Μαριλίζα Τεμπλαλέξη, φοιτήτρια στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου για την πολύτιμη βοήθεια της στη συλλογή των πρωτογενών δεδομένων της περιόδου 2019-2020.

3 <https://www.hellenicparliament.gr/Nomothetiko-Ergo/Psifisthenta-Nomoschedia>

4 <https://vouliwatch.gr/votewatch>

Στήριξε το έργο μας

Το ΚΕΦίΜ είναι ένας ανεξάρτητος και μη κομματικός οργανισμός και δεν αντλεί χρηματοδότηση από επιχειρηματικά ή πολιτικά συμφέροντα. Βασιζόμαστε στην αρωγή των μελών μας και των διεθνών συνεργατών μας.

Γίνε μέλος

Γίνε μέρος της προσπάθειας για μία πιο ελεύθερη Ελλάδα, επιλέγοντας στην ιστοσελίδα μας ένα από τα τρία πακέτα ετήσιας συνδρομής.

Gold Member
300€/χρόνο

Στήριξε τις δράσεις μας για να διαδώσουμε τις φιλελεύθερες ιδέες, επιλέγοντας την Gold ετήσια συνδρομή

- Δωρεάν αντίτυπο 8 επιλεγμένων εκδόσεων του ΚΕΦίΜ
- 20% έκπτωση στο ακτιβιστικό βιβλιοπωλείο Free Thinking Zone

Platinum Member
500€/χρόνο

Ενίσχυσε το έργο μας επιλέγοντας την platinum ετήσια συνδρομή με τα επιπλέον προνόμια

- Δωρεάν αντίτυπο όλων των εκδόσεων του ΚΕΦίΜ
- 20% έκπτωση στο ακτιβιστικό βιβλιοπωλείο Free Thinking Zone

Basic Member
100€/χρόνο

Γίνε μέρος της προσπάθειας για μια φιλελεύθερη Ελλάδα, επιλέγοντας την basic ετήσια συνδρομή

- Δωρεάν αντίτυπο 4 επιλεγμένων εκδόσεων του ΚΕΦίΜ
- 20% έκπτωση στο ακτιβιστικό βιβλιοπωλείο Free Thinking Zone

Κάνε μια δωρεά

Δυνάμωσε την προσπάθεια μας για τη διάδοση των ιδεών της ελευθερίας στη χώρα μας ενισχύοντάς μας οικονομικά μέσω μιας τραπεζικής κατάθεσης στον λογαριασμό μας:

Τράπεζα Πειραιώς IBAN: GR76 0172 0650 0050 6505 6609 809

ή μέσω πιστωτικής κάρτας, paypal, ή viva wallet στην ιστοσελίδα μας.

Στέγη Μάρκου Δραγούμη
Μαιζώνος 38, Αθήνα
Τ: +30 210 5238373

www.kefim.org

info@kefim.org

[facebook.com/kefim.org](https://www.facebook.com/kefim.org)

twitter.com/kefimgr

[youtube/kefim](https://www.youtube.com/kefim)